

Kroniek

J.W. van der Jagt

Ontbinding (2)

Er zijn vast broeders en zusters die toejuichen wat er in Gees gebeurde. Vermoedelijk moeten we hen niet zoeken in de gemeente van ds. E. Hoogendoorn of in de kring van sympathisanten die erin den lande rond deze gemeente is ontstaan. Wanneer ik met zulke broeders en zusters spreek zijn zij over het algemeen kritisch op het ontstaan van de Nederlands Gereformeerde Kerken, de ontwikkelingen daar en de gesprekken die de Gereformeerden Kerken met hen voeren. Wat is die kritische houding waard wanneer men zelf in feite doet waar men kritiek op heeft?

De laatste generale synode heeft over de verdrietige kwestie in Kampen een uitspraak gedaan. Om misverstand te voorkomen: ik was wel lid van die synode, maar als afgevaardigde van het ressort Overijssel (waar Kampen-Noord onder valt) heb ik de vergaderingen over deze kwestie niet meegemaakt. Ik sta er net zo blanco en met evenveel afstand tegenover deze verdrietige zaak als ieder ander kerklid.

De kerkenraad van de gemeente-Hoogendoorn heeft nu per brief alle kerkenraden opgeroepen om de uitspraak van de synode niet als bindend te aanvaarden. Dat wordt ieder op het hart gebonden met de verantwoordelijkheid die elke kerkenraad zou hebben wanneer hij geen gehoor aan deze oproep geeft. ‘Omdat de synode uit naam van alle kerken heeft gesproken, bent u mede verantwoordelijk voor de uitzetting van onze gemeente uit het kerkverband. Indien u deze uitspraken als bindend aanvaardt, is mede namens u een gemeente die gewoon gereformeerd wil zijn, geëxcommuniceerd,’ zegt de brief. De boodschap is duidelijk. De ernst eveneens. Tenminste, zoals men die in de Ichthus-gemeente ziet.

Waar in appèl?

De Ichthus-gemeente doet dit beroep op alle kerkenraden in het kader van de ratificatie van de synodebesluiten. Dat betekent dat de kwestie in geding via deze route op de tafel van alle kerkenraden wordt gelegd. Hebben we dat in artikel 31 afgesproken? Daar lezen we: ‘Als iemand van oordeel is dat hem door een uitspraak van een mindere vergadering onrecht is aangedaan kan hij zich beroepen op de meerdere vergadering.’ Het beroepstraject loopt van de mindere naar de meerdere vergadering. Van de classis uiteindelijk naar de generale synode. De looprichting is niet andersom. Wanneer de generale synode dan in een appèlzaak uitspraak heeft gedaan kan men zijn zaak toch niet nog eens aan alle kerkenraden voorleggen? Dan keren we de looprichting om. Dat kan niet de bedoeling van de ratificatie zijn.

Daarbij vraagt de kerkenraad van Kampen-Ichthus iets wat onmogelijk is. Natuurlijk, een kerkenraad kan in de Acta lezen wat de synode besloten heeft. Daarnaast legt de Ichthus-gemeente haar mening op tafel. Kunnen de kerkenraden op grond daarvan oordelen? Achter de uitspraak ligt een heel dossier. Heeft de kerkenraad te X daar beschikking over? Kan de kerkenraad te Y de partijen in geding horen? Een rechtsregel is dat men hoor en wederhoor toe past. Dat kunnen kerkenraden niet. Ik weet, de stukken staan op internet of zijn op andere manier te verkrijgen. Ja, dat is wat één partij op internet gezet heeft. Maar de ander partij dan? Kampen-Ichthus klaagt over de rechtsgang. Doet ze niet zelf wat ze anderen verwijt?

De uitspraak die de meerdere vergadering doet zal als bindend worden aanvaard. De vraag is hier te stellen van wie dat wordt verwacht. Het gaat over een uitspraak in een kwestie waarin, zoals art. 31 zegt, iemand meent dat hem of haar onrecht is aangedaan. Dan zijn er twee partijen in geding. Dan zijn het die twee partijen die de uitspraak als bindend moeten aanvaarden en die dien overeenkomstig moeten handelen. In dit geval de betrokkenen in beide gemeenten te Kampen. Daar speelt de kwestie. Daar bestaat het conflict. Daar zijn besluiten genomen waarover men zich verongelijkt acht. Dat kun je niet zomaar doortrekken naar alle kerken en alle gemeenteleden in het land (Verg. J. Kamphuis, *Kerkelijke besluitvaardigheid*, p.64). Het gaat m.i. niet aan om via de ratificatie alle kerken een gelijke verantwoordelijkheid in dezen toe te schrijven.

Schijnverantwoordelijkheid

Een kerkenraad die de synodeuitspraak niet afwijst zou mede schuldig zijn aan excommunicatie van een gemeente. Dat stelt men vanuit Kampen-Ichthus. Dat is een zwaar oordeel. Maar dat is me toch even te gemakkelijk!

Besloot de synode om een gemeente, een ambtsdrager of meerderen te excommuniceren? Ik meen dat haar uitspraak een weg wijst om de eenheid van de gemeente te herstellen en dus de betrokkenen binnen gemeenschap van de kerk te behouden. Je kunt het met die uitspraak niet eens zijn, maar het is geen besluit tot excommunicatie. Wanneer dat (tegen de bedoeling van de synode in) toch op het verbreken van de kerkelijke gemeenschap uitloopt, dan komt dat doordat men de uitspraak niet als bindend aanvaardt. Daar hebben de betrokkenen hun eigen argumenten voor. Voor die argumenten en de gevolgen die men daaruit trekt zijn ze zèlf verantwoordelijk. Laat ik een voorbeeld geven. Een verslaafde zegt tegen zijn moeder: 'Als u mij geen geld geeft moet ik wel gaan stelen; dat is dan uw schuld.' Dat lijkt mij een vorm van chantage. Haar weigering maakt haar niet verantwoordelijk voor zijn gedrag. Een rechtbank die hem voor diefstal moet berechten zal haar niet straffen. In de zaken van kerk en geloof is dat toch niet anders? Ik denk dat dit eens te meer geldt nu de argumenten waarmee Kampen-Ichthus z'n reactie motiveert, door de synode (of haar voorgangster) zijn weerlegd.

Enige tijd geleden ging de vorige eindredacteur van ons blad op deze kwestie in. Dat was naar aanleiding van wat L. Heres er over geschreven had. Dr. Wilschut heeft het dan over het feit dat ds. Hoogendoorn zichzelf met een aantal broeders de kerkenraad van Kampen bleef noemen toen de meerderheid van de kerkenraad besloot om gevolg te geven aan de uitspraak van de classis dat de raad moest terugtreden. Dat is de daad waarom ds. Hoogendoorn scheurmaking wordt verweten. Het is de kern van de uitspraak die de kerkenraden volgens de Ichthus-gemeente zouden moeten afwijzen. Dr. Wilschut zei daar niet zo veel over, 'maar één ding kan in ieder geval gezegd worden. Al zouden ds. Hoogendoorn c.s. zakelijk gezien het gelijk aan hun kant hebben, dan nóg rechtvaardigt dat niet een kerkscheuring. Want in de kerk neem je het recht niet in eigen hand. Maar erken je de meerdere vergadering als wijkplaats van het recht. Oftewel, wanneer je meent dat je onrecht wordt aangedaan, heb je de weg naar art. 31 KO te gaan. Ook al betekent dat dat je gedurende de procedure als ambtsdragers buitenspel komt te staan.' (H.J.C.C.J. Wilschut, *Nader Bekeken* febr. 2009, p.38). Dr. Wilschut had hierin gelijk.

Overeenkomst

Ik schreef dat de Ichthus-gemeente en de sympathisanten daar omheen over het algemeen kritisch op de Nederlands Gereformeerde Kerken zijn en wel niet zullen juichen over de preekbeurt in Gees. Maar is er geen overeenkomst?

Bij die preekbeurt is m'n indruk dat de wettige orde met betrekking tot de toegang tot de kansel is genegeerd. Kampen-Ichthus vraagt de kerken de wettige orde van de appèlweg om te keren door zelf haar zaak te gaan beoordelen.

In 1966 was er in het brede kerkelijke leven van alles aan de hand. In de plaatselijke situatie te Groningen-Zuid gaat de predikant in tegen een besluit van zijn kerkenraad. In Kampen meenden ds. Hoogendoorn c.s. dat zij ondanks het besluit van de meerderheid van de kerkenraad – artikel 31! - toch ambtsdrager konden blijven.

Het conflict in Groningen-Zuid leidde tot steunbetuiging uit het hele land door middel van de Open Brief waarin het wettige besluit van de meeste vergadering werd genegeerd. Mensen die niet geroepen waren tot oordelen matigden zich een oordeel aan. Ook rond de Ichthus-gemeente zijn er tal van mensen die zich een oordeel vormen over een zaak waarin zij niet tot oordelen geroepen zijn. Dat men zich bij de zaak betrokken voelt laat zich verstaan. Door familiebanden, collegiale waardering of gewoon als meelevende met het wel en wee in de kerken. En het is een verdrietige zaak waarbij het moeilijk te begrijpen is dat die verlopen is zoals het gegaan is. Maar betrokkenheid wil nog niet zeggen dat ieder geroepen is om te oordelen. Die verantwoordelijkheid is kerkelijk geordend. Als we ons aan die afspraken niet houden is dat ook ontbinding van het kerkverband.

Terwijl men kritisch tegenover de NGK staat kan men kennelijk zelf handelen op dezelfde manier als destijds een rol speelde bij het ontstaan van de NGK. Raken hier soms de uitersten elkaar?

Afgesloten 27 augustus 2009.